

extreme socio-economic polarization of society. Bad governance, legitimacy crisis and economic decline lead to the fragmentation of society, intensification of violent confrontation in the socio-political space and increase the risk of civil war, revolution or coup.

We can say that there are two theories that have played a major role in the specificity explained the link between poverty, inequality and political violence. The first is the theory of relative deprivation, which is the main source of political violence growth sees in social and political inequalities between different social groups. Long-term inequality leads to anger and despair among the general population, which for the sake of rapid political changes tend to use such a radical political tool as violence. The second is the rational choice theory, according to which the use of political violence risk increases with the decrease of per capita income, education level and overall economic development.

Conflicts with the use of violence always cause destruction of accumulated physical, social, institutional and economic capital. This is especially feel in poor countries that are more vulnerable to deep crises. Failure to provide sufficient levels of investment in education, health, causes significant deterioration of human potential and living conditions

Key words: political violence, poverty, inequality, economic development, civil war, deprivation.

УДК 81'42:32.01

Кривенко С. О.

аспірант кафедри теорії та історії політичної науки,
Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів, Україна)
E-mail: ssolowka@gmail.com

АВТОР ПОЛІТИЧНОГО ТЕКСТУ ТА ЙОГО РОЛЬ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті проаналізований адресант як автор політичного тексту, названі різні підходи до його визначення та класифікації. Автор зазначає, що адресант як елемент політичної комунікації присутній у політичному повідомленні в вигляді стилю, який можна розглядати в різних площинах, зокрема в площині лаконічності й красномовності, кризи й стабільності, демократичного й недемократичного врядування, комічного чи трагічного тощо. У статті встановлена кореляція між стилем політичного повідомлення та політичним дискурсом, політичними настроями відповідної спільноти загалом.

Ключові слова: політичний дискурс, політичний текст, адресант, стиль, політичне повідомлення, лаконічність.

Дослідження політичного дискурсу впродовж останніх десятиліть стало популярним напрямом наукових розвідок як за кордоном, так і на території України. Проте складність політичного дискурсу як феномену політичної реальності створює труднощі на шляху до його адекватного розуміння й вивчення. З огляду на розуміння політичного дискурсу як сукупності текстів, об'єднаних певною темою й актуалізованих у різних формах комунікації, постає необхідність вивчення політичного тексту. Сам політичний текст можна розуміти як набір певних елементів, зокрема адресанта, адресата та контексту, в якому відбувається передача повідомлення. У цій статті зосереджена увага на політичному адресантові як авторові політичного повідомлення. Дослідити його суть та роль у політичному дискурсі можна за допомогою політичної лінгвістики (Г. Д. Ласвел, Г. Гіртт, В. Дем'янков, І. Клименко), семіотики (У. Еко, Р. Барт) й мовознавства (Ж. Женетт, О. Чорновол-Ткаченко).

Адресант політичного тексту – той хто доносить інформацію до публіки, той, кого вважають її автором. Це можуть бути політичні лідери чи діячі, ЗМІ, письменники, на творчості яких позначилася політична реальність, політичні аналітики та інші особи й організації, які формують суспільну думку. Їхнє повідомлення (публічні виступи, новини, коментарі) спрямоване до невизначеного кола осіб, до загальної аудиторії, на яку воно здійснює певний вплив.

Так, Й. Кляйн запровадив класифікацію політичного тексту на підставі його

емітента (групи емітентів) та його (їхніх) функцій у політичній системі (при цьому емітентом він називає мовця або автора письмового чи усного тексту): парламенти та парламентські органи (комітети зокрема); міністри; партії; політики; зовнішні емітенти політично значущих текстів (організації, громадяни, преса, що не є предметом нашого дослідження) [1, с.73]. Та предметом нашого дослідження є інституційний політичний дискурс, тобто не «мова про політику», яку творять неофіційні особи, а «мова в політиці» – ті висловлювання, авторами яких виступають політичні суб'єкти, що борються за владу, офіційні особи держави, суб'єкти влади, які здійснюють вербальні дії в межах офіційних заходів.

Адресант як ініціатор політичної комунікації сам вибирає адекватні форми для досягнення конкретної мети (збереження або досягнення влади), опосередковано керуючи поведінкою адресата. Структуру «мовець-адресант» лінгвісти розглядають у термінах «бази знань» і «бази цілей». Тобто, ознаки соціального статусу, оцінювання, модальності, емотивності, стилістичного регістру тощо є компонентами прагматичного значення політичного мовлення [2].

Однак, як правило, автор політичних текстів як дійова особа в самому повідомленні – відсутня. Доречним буде вказати, що політик рідко самостійно пише тексти власної промови, хоча його й ототожнюють з її автором під час та після її виголошення. Потрібно зважати й на те, що політики залежать від стратегій піар-технологів, «спонсорів» і прес-секретарів, а в текстах нормативно-правових про автора не йдеться взагалі, бо є встановлений стиль викладу, тоді лише зміст документа дає змогу дійти якихось висновків про політичну дійсність певного соціуму. Тобто, саме політичне повідомлення залишається байдужим до того, хто його написав. Автор у ньому «помирає».

Теорію «смерті автора» обґрунтував Р. Барт. Вона полягає в тому, що «автор є лише тим, хто пише, так само як «я» лише той, хто говорить «я»; мова знає «суб'єкта», але не «особистість», і цього суб'єкта, який визначається всередині мовного акту, й нічого не містить поза ним, вистачає, щоб «вмістити» в себе всю мову, щоб вичерпати всі її можливості» [3]. Мислитель пише: «Привид автора може, звісно, з'являтися в Тексті, в своєму тексті, але вже тільки як гість...» [4, с.382].

У. Еко зауважує, що автор у текстах проявляється через стиль, не як індивідуальна особистість, а як соціальна група, тобто стає не суб'єктом акту висловлювання, а суб'єктом висловлювання-результату [5, с.33], а М. Бахтін наголошує: «будь-яке висловлювання – усне чи письмове, первинне чи вторинне і в будь-якій сфері мовного спілкування – індивідуальне, тому може відображати індивідуальність мовця, тобто володіти індивідуальним стилем» [6].

Стиль політичного повідомлення є тим компонентом політичного дискурсу, який дає слухачам достатньо необхідної інформації для актуалізації того, що говорить адресант, у своїй свідомості й поведінці. Стилістика вивчає явища мовної виразності з погляду їх емоційного змісту, тобто як відбувається вираження почуттів за допомогою мови і як явища мови впливають на сферу почуттів [7]. М. Бахтін зауважує, що стиль нерозривно пов'язаний з певними тематичними єдностями й відповідними композиційними єдностями, тобто з певними типами побудови цілого, типами його завершення, типами ставлення того, хто говорить, до інших учасників мовного спілкування (до слухачів або читачів, партнерів, до чужої мови і т. п.) [6]. Коли люди сприймають політичний текст, їх не цікавить, хто його створив, важливим є те, що цей текст дає їм підстави ідентифікувати себе з певною групою, певним політиком і політичною силою чи протиставити себе їй. Повідомлення – це те, що несе в собі відбиток власного творця, але й те, що вже існує самостійно. Це видно на рівні масової свідомості, коли стимул, поданий у відповідний момент, будучи сказаним кимось одним, починає лунає з уст кожного. Для прикладу, гасло передвиборчої кампанії В. Ющенка 2004 року «не словом, а ділом» – перекладена латинська приказка «*ge, non verbis*», а плеоназм Франкліна Рузвельта «не бійтеся нічого, крім са-

мого страху» і сьогодні є популярними у політичному дискурсі. Політики не бояться плагіату, навіть навпаки: фраза, яка вже певний час циркулює в політичному дискурсі, краще запам'ятовується й виявляється дієвішою з рекламного погляду, ніж нова.

Мова в політиці спонукає здійснювати або ефективну дію, або оцінку (увага чи розуміння тексту самі по собі не є політичною метою). Стиль формують багато соціально-особистісних факторів. З огляду на вислів «стиль – людина» [8, с.22], було багато наукових спроб дослідити зв'язок між стилем та особистістю, її місцем у соціальній структурі. Вдалим, на думку Г. Ласвела, є визначення Бюффона: «Стиль – це просто порядок і рух, який надають своїм думкам». Можна замінити двозначні слова «порядок і рух», так Г. Ласвел пропонує своє визначення: стиль мови політики – це організація частин, з яких складається політична комунікація [8, с.20]. Він є сукупністю символів і знаків, які є елементарними частинками комунікації й свідчить про завершену послідовність [8, с.39]. Г. Ласвел досліджував стилі політичної комунікації та дійшов до висновку, що їх можна розрізняти на таких підставах: об'єм повідомлень, рівень кризи в суспільстві та політичний режим, в якому має місце мовлення.

1) Лаконічний та розтягнутий стилі політичної мови. Комунікація розтягнута тоді, коли використовує більше слів, ніж потрібно для досягнення її мети. Це можливо, коли кількість додаткових описів множиться стосовно чистого знаку. Чистий знак – мінімальна величина, яка дає змогу слухачеві зрозуміти повідомлення, яке передають [8, с.21].

2) Стиль корелює градус кризи в суспільстві. В мирний час, як правило, політику в суспільстві здійснюють шляхом дипломатичних переговорів, арбітражу, судового розгляду, створюють комітети обговорення, парламентські дебати, передвиборчі виступи (плюс суміжні види громадського обговорення). Ознакою спокійного життя, як правило, є урочисті події, на яких виступають прихильники різних ідеологій, тоді символи єдності виходять на передній план (святкування дня перемоги, поминальні служби тощо) [8, с.23]. В таких ситуаціях стиль викладу тексту тяжіє до розлогого красномовства. Та за часів активного протистояння можна помітити схожість зброї і мови: куля, як і слово, може нанести шкоду на відстані. «З історії знаємо, що структуру зброї постійно змінюють, її стандартизують, роблять якомога дієвішою й економнішою» [8, с.23], – пише Г. Ласвел. Мова активного протистояння – також предмет стандартизації та економізації. В кризових ситуаціях використовують якнайкоротші слова й вигуки. Доречними в таких випадках є епітети або символи, їх, як «гранату, кидаєш у супротивника». В такому стилі комунікації дієвим інструментом є слово-клеймо, яке покликане здискредитувати супротивника. Тоді солдатів називають «убивцями дітей», наголошуючи на їхній схильності до насильства [8, с.24] – ненависть і страх повинні надихати на помсту, розплату чи кару.

Мову використовують і в обороні. В цьому разі часто повторюють різні мовні одиниці. Однією з типових є ситуація, коли комунікант звертається сам до себе, а не до противника, терпляче витримуючи його напади. Як заклинання він повторює певні слова чи словосполучення. «Кожен може співати пісню, але більше співають у захисті, ніж наступаючи» [8, с.24], – зазначає Г. Ласвел. Отже, в захисті є дієвими слова-знамена, вони покликані об'єднати й надихнути на захист від ворога чи катастрофи. Так, для прикладу, в «Промові війни» У. Черчіль казав: «Зараз наш найвищий моральний обов'язок – і не тільки моральний обов'язок, але й нагальна практична необхідність, – звернутися до сердець мільйонів чоловіків і жінок, без їхньої співпраці, товариської і братньої участі, безумовно, не обійтись, бо це єдиний фундамент, на якому тільки й може ґрунтуватися і сучасна війна, і її забезпечення» [9].

У боротьбі важливо застосовувати контрасти, вони дають можливість ідентифікувати себе з «добрими», виправдати застосування насильства зі сво-

го боку проти інших, «поганих людей». У тій же промові У. Черчіля прозвучали такі слова: «Ми боремося за порятунок всього світу від чуми нацистської тиранії й для захисту всього найдорожчого для людини. Це війна не за домінування або за розширення імперії або взагалі за будь-які матеріальні цінності» [9]. Політик протиставляє британців – тих, хто бореться «за все, що дороге людству», і тих, хто «прагне матеріальних цінностей». Отже, протистояння робить мову лаконічною та активує ефект протиставлення [8, с.25].

За умови менш напруженої кризи є більше простору для багатослівності й різноманітних вербальних дій, тоді має місце ефект моделювання різних ситуацій. Коли ж політика проголошена, але люди ще сумніваюся, чи її визнавати, багатослів'я стає засобом множити заклики погодитися з результатом.

Кризові очікування впливають на стиль політичного мовлення в міру того, як піддають сумніву мирне врегулювання конфлікту. Традиційно багатослів'я культивують в мові дипломатії аж до моменту розірвання офіційних відносин і навіть оголошення війни. В дипломатії функцію багатослівності використовують, аби замаскувати пряме зіткнення, а також для запобігання «криз самоповаги й честі». Аналогічні чинники визначають стиль проведення судових засідань, а також оголошення судового вироку. Хоча парламентські дебати менш формальні, вони відбуваються за правилами, на які можна посылатися, коли гостра незгода загрожує порушенням чіткої процедури порядку денного. Коли панує законослухняна політична культура, перевагу в політиці надають простоті висловлення. Ще одним фактором, який сприяє лаконічності є очікування дієвості від раціональних стандартів [8, с.27]. У цьому випадку мова стає інструментом, необхідним для порозуміння різних соціальних груп.

За умови проведення політичного ритуалу рівень кризи – найменший, але варто відрізняти ритуал від ситуації, коли справді приймають політичні рішення. Зрештою, на думку Г. Ласвела, стиль політичної мови підлягає такій кореляції: коли колективна свідомість оптимістична, стиль стає все багатослівніший і різноманітніший, коли ж налаштування песимістичне – стилу властиві короткі фрази й повторення [8, с.28]. Стиль політичного тексту можна зобразити в такій таблиці:

Таблиця 1. Стилі політичного тексту

	Лаконічність	Багатослівність	
Криза	+	–	Песимізм
Стабільність	–	+	Оптимізм
	Протиставлення	Моделювання	

Отже, стиль залежить від структури очікувань, що супроводжують кризу. Коли її визнають серйозною і такою, в якій потрібно акумулювати енергію для тривалого протистояння, тоді має місце тенденція до скорочення повідомлень та ефект контрастності. Під час кризи, яку сподіваються припинити за допомогою комунікації, політичні суб'єкти їй присвячують більше енергії, й стиль стає багатослівніший, різноманітніший, частіше задіюють ефект моделювання [8, с.28].

3) Стиль демократичного та деспотичного дискурсу. Стиль мови відображає механізм ідентифікації користувача мови з його вимогами та очікуваннями. Він свідчить про неминучість для мовця або насильства, або мирного врегулювання конфліктів, а також оцінює людину як сильну чи слабку з погляду її можливості впливати на політичні рішення. Стиль змінюється в залежності від цілей, які переслідують політичні актори: в деспотії – «влада над», у демократії – «влада з». Так, мова деспотії покликана всіма способами продемонструвати нездатність звичайної людини зайняти місце політика чи бюрократа й виконувати його функції (заплутаність та незрозумілість викладу думок офіційних осіб, часто насадження нерідної для більшості населення мови), в демократіях висловлювання тяжіють до простоти й безпосередності.

З огляду на вагомість стилю для дослідження політичного дискурсу, цікавим й ак-

туальним є розуміння настрою, з яким відбувається мовлення та сприймання. В цьому контексті можна говорити про трагічний та гумористичний стилі політичного тексту.

Аристотель вивчав закони написання успішної комедії і трагедії, дещо з його напрацювань можна використати й у дослідженнях політичного дискурсу. Він зазначав, що комедію створили вперше мегарійці в Елладі, коли в них установилася демократична влада [10, с.4]. З цього напрошується висновок про зв'язок між гумористичним спілкуванням політиків, їхніми жартами та політичним режимом демократії. Різниця між трагедією і комедією полягає в тому, що у комедії намагаються показати людей гіршими, а в трагедії – кращими від сучасників [10, с.3]. Відрізняють їх також почуття, які ті викликають: трагедія – ненависть, страх, жаль; комедія – сміх і радість.

Комедія має на меті зобразити гірших людей, але не в усій їхній порочності, вона лише відтворює їхні погані риси. А те, що погане, є частиною смішного, – пише Аристотель. Смішне – це якась вада або непристойність, що не завдає ні болю, ні шкоди; так, наприклад, комічна маска справляє враження гидоти й потворності, не викликаючи болю [10, с.6].

Варто детальніше проаналізувати ці жанри та можливі форми їх застосування в політичному дискурсі. «Сьогодні аксіоматичним є твердження про те, що гумор – це потужний стратегічний інструмент владного впливу на політичних опонентів та електорат, але лінгвістичні механізми його здійснення ще чекають на детальне вивчення» [11], – пише українська науковець О. Чорновол-Ткаченко. Роль гумору порізно оцінюють у різних психологічних теоріях, серед яких найпоширенішими є теорії розрядки (гумор, як спосіб психологічної розрядки та зняття напруги), переваги (гумор як спосіб принизити опонента, виявити усвідомлену перевагу над іншими людьми чи явищами) та невідповідності (переважно займається вивченням гумору, а не сміху, як дві попередні, а саме того, що робить об'єкт смішним для інших) [11]. На думку багатьох теоретиків, сміх свідчить про неусвідомлене бажання принизити супротивника, а тим самим змінити його поведінку. Таку техніку усвідомлено експлуатували ще з часів Римської імперії. Про це свідчать промови Цицерона, в яких він висміює навіть інтимну сферу життя опонента, що не має безпосереднього відношення до політики. Оратор «входить у змову» зі слухачем, прагне викинути з гри свого політичного конкурента як такого, що не заслуговує ніякої уваги [16]. Проте висміювання перебуває на певній межі між етично допустимими та недозволеним. Можна припустити, що найбільш образливої форми легітимний гумору набирає в суспільстві, що переживає певну кризу. В такому разі гумор може перерости в мову нетерпимості.

Приклади гумористичних зворотів можна зустріти в промовах п'ятого Президента України Петра Порошенка. Він використовує гумор для приниження опонента: «Віктор Янукович має велику «історичну» заслугу. У 2004 році він допоміг нам зрозуміти, чого ми не хочемо. А у 2014 – проявив чого ми насправді бажаємо» [12]; для розрядки: «Ми вже навіть вчимося не заздрити успіху сусіда чи колеги» [13], «відступати від реформ вже немає куди. Позаду – Москва. Тому – тільки вперед» [12]; жартує згідно з теорією невідповідності: «Судова реформа зробить так, що «навіть сторона, яка програла у судовому процесі, вийде з залу задоволеною справедливістю» [14], адже «з такими судами, як тепер, у безпеці можуть почуватися лише ті, у кого є проблеми із законом» [15].

Так, гумор в політиці спрямований на авдиторію, на втримання уваги адресатів, тому його специфіка залежить від культури слухача. Г. Бейтсон порівнює жарти з парадоксом та робить припущення, що свобода говорити нісенітницю, свобода насолоджуватися нелогічними альтернативами мислення є невід'ємною частиною комфортних людських взаємовідносин [11], можливо, саме такий нюанс гумору так сильно пов'язує його з демократичним режимом.

Трагедія – це відтворення витонченою мовою серйозної і закінченої дії, що має певний обсяг; відтворення не розповіддю, а дією, яка, викликаючи жаль і страх, спричинює катарсис (очищення) [10, с. 7], – пише Аристотель. Отже, метою трагедії, на відміну від комедії, є зобразити дію, а не властивості людини. Трагічність пов'язана з традицією, історією й на неї опирається, адже можливе є ймовірним. У можливість того, що ще не сталося, ми не віримо [10, с. 11]. Трагедія відтворює не тільки закінчену дію, а й таку, що викликає страждання і жаль. Трагічні події часто розгортаються між близькими, наприклад, якщо брат уб'є брата, син – батька або мати – сина. В роботі над характерами, на думку Аристотеля, треба дотримуватися чотирьох принципів: характери мають бути благородними, відповідними, правдоподібними й послідовними [10, с. 17].

Так, Петро Порошенко вдається й до трагічності в своїх промовах:

- Це – реальність, яку Україна усвідомила запізно, яку ми змінити навряд чи зможемо, але якій треба навчитися протидіяти... Вибачте, інколи навіть спати з револьвером під подушкою, бо так званий «брат» – біля воріт! [15]
- Потрясіння в Україні почалися, оскільки українці не захотіли розстатися з демократією та європейським вибором. Вони тривають, оскільки хтось вирішив покарати Україну за цей вибір. Вони зупиняться, тільки коли здоровий глузд і європейські цінності візьмуть гору над агресією [17].

Ефект трагічних, піднесених промов та висловів полягає в тому, що хвилює той, хто сам схвилюваний, і сердить той, хто сам у гніві [10, с. 20]. Піднесеним, далеким від щоденної мови є той стиль, у якому вдаються до незвичайних слів. Незвичайними словами можна вважати діалектизми, метафори, подовжені слова і взагалі все те, що виходить поза межі повсякденної мови [10, с. 27].

Отже, адресантом політичних текстів в інституційному дискурсі є офіційні уповноважені особи, які виступають від імені держави, партій, осіб, які виконують функції представників народу, а також офіційні засоби масової інформації, серед яких урядові видання, парламентські вісники, офіційні сайти органів державної влади. Тексти, опубліковані в цих джерелах, вважають офіційними, тобто інституційними. Особа автора в політичних текстах часто відсутня, адресант говорить від імені або всього народу, або групи людей чи офіційного органу, що бере участь у процесі прийняття політичних рішень. Про особу автора, а також про політичні реалії та політичний режим можна судити зі стилю політичного тексту. Саме стиль визначає лаконічність чи багатослівність тексту, на нього впливає наявність кризи в суспільстві чи стабільності політичної системи, також його детермінує відповідний політичний режим: чи демократичний, чи авторитарний. Стиль визначає ті настрої, з яким текст сприймуть у суспільстві. Спрямований він на досягнення політичних цілей ціною мінімальних зусиль. Певні зміни в стилі політичного тексту можуть вказувати на поступове зниження демократичних почуттів або наростання кризи. Крім того, ознаки стилю мають здатність виявляти деструктивних або творчих політичних діячів.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Girth Heiko. Sprache und Sprachverwendung in der Politik: eine Einführung in die linguistische Analyse öffentlich-politischer Kommunikation / Heiko Girth. – Tübingen: Niemeyer, 2002. – 127 s.
2. Клименко Ірина. Теоретичні засади лінгвістичного аналізу політичного дискурсу [Електронний ресурс] / Ірина Клименко. – Режим доступу: <http://tinyurl.com/o2f8t6x> (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
3. Барт Р. Избранные работы: Семиотика. Поэтика [Електронний ресурс] / Ролан Барт // Смерть автора. – М., 1994 – С. 384-391. – Режим доступу: www.philology.ru/literature1/barthes-94e.htm (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
4. Барт Р. Від твору до тексту / Ролан Барт // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст./пер. Юрко Гудзь, – Львів: Літопис, 1996, – 633 с.
5. Еко У. Роль читача: дослідження з семиотики текстів / Умберто Еко / пер. з англ. Марія Гірняк. – Львів: «Літопис», 2004. – 383 с.

6. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества [Електронний ресурс] / М. Бахтин – М.: Искусство, 1979. – 423 с. – Режим доступу: http://teatr-lib.ru/Library/Bahtin/esthetic/#_Toc225599046 (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
7. Женетт Ж. Работы по поэтике / Стиль и значение: stilus et significatio [Електронний ресурс] / Ж. Женетт. - Перевод с фр. Е. Васильевой, Е. Гальцовой, Е. Гречаной, И. Иткина, С. Зенкина, Н. Перцова, И. Стаф, Г. Шумиловой. – Москва: Издательство имени Сабашниковых, 1998; – Режим доступу: www.niv.ru/doc/zhenett-raboty-po-poetike/stil-i-znachenie.htm (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
8. Lasswell H. D. Language Of Politics: Studies In Quantitative Semantics / Harold D. Lasswell, Nathan Leites. – Copyright assigned to the Massachusetts Institute of technology, 1965. – 398 s.
9. Черчилль У. Речь войны [Електронний ресурс] // У. Черчилль. – Режим доступу: <http://tinyurl.com/cn9qawa> (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
10. Античні поетики. Арістотель. Поетика. Псевдо-Лонгін. Про високе. Гораций. Про поетичне мистецтво / Упоряд. М. Борецький, В. Зварич. – К.: Грамота, 2007. – 168 с.
11. Чорновол-Ткаченко О. Еволюція та класифікація підходів до вивчення гумору у політичному дискурсі [Електронний ресурс] / О. Чорновол-Ткаченко. – Режим доступу: <http://tinyurl.com/pfnun3a> (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
12. Президент України Петро Порошенко зустрівся з академічною спільнотою Університету й громадськістю міста [Електронний ресурс]. – 04.10.2014 – Режим доступу: <http://tinyurl.com/mm2qjxg> (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
13. Промова Президента України під час церемонії інавгурації [Електронний ресурс]. 07.06.2014 . – Режим доступу: www.president.gov.ua/news/30488.html (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
14. Виступ Президента України Петра Порошенка на XII позачерговому з'їзді суддів України [Електронний ресурс]. – 25.09.2014 – Режим доступу: www.president.gov.ua/news/31288.html (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
15. Позачергове послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – 27.11.2014 – Режим доступу: <http://tinyurl.com/lg2agqr> (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
16. Демьянков В. Политический дискурс как предмет политологической филологии [Електронний ресурс] / В. Демьянков // Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования. № 3. – М., 2002. – С.32-43; – Режим доступу: www.philology.ru/linguistics1/demyankov-02.htm (дата звернення 24.01.2015) – Назва з екрана.
17. Виступ Президента України Петра Порошенка на сесії Парламентської Асамблеї Ради Європи [Електронний ресурс]. – 26.06.2014 – Режим доступу: <http://tinyurl.com/p96y2du>.

REFERENCES:

1. Girth, H. (2002) *Sprache und Sprachverwendung in der Politik: eine Einführung in die linguistische Analyse öffentlich-politischer Kommunikation*, Niemeyer, Tübingen.
2. Klymenko, I. *Teoretychni zasady lingvistycznego analizu politycznego dyskursu* [The theoretical basis of linguistic analysis of political discourse], available at: <http://tinyurl.com/o2f8t6x> (Accessed 24 January 2015)
3. Bart, R. (1994) 'Izbrannye raboty: Semyotyka. Poetika' [Selected Works: Semiotics. Poetics], in *Smert' avtora* [The death of the author], pp. 384-391, Moscow.
4. Bart, R. (1996) 'Vid tvorcu do tekstu [From work to text]', in *Antologijja svitovoyi literaturno-krytychnoyi dumky XX st.* [Anthology of world literary and critical thought twentieth century], Litopys, Lviv.
5. Eco, U. (2004) *Rol chytacha: doslidzhennia z semiotyky tekstiv* [The role of the reader: the study of semiotics texts], Litopys, Lviv.
6. Bakhtin, M.M. (1979) *Estetika slovesnogo tvorchestva* [Aesthetics of verbal creativity], Iskustvo, Moscow.
7. Zhenett, J. (1998) 'Raboty po poetike [Work on the poetics]', in *Styl i znachenie: stilus et significatio* [Style and meaning: stilus et significatio], Izdatelstvo imeni Sabashnikovykh, Moscow, available at: www.niv.ru/doc/zhenett-raboty-po-poetike/stil-i-znachenie.htm (Accessed 24 January 2015)
8. Lasswell, H.D. & Leites, N. (1965) *Language Of Politics: Studies In Quantitative Semantics*, Massachusetts Institute of technology.

9. Churchill, W. *Rech voyny* [Speech of the war], available at: <http://tinyurl.com/cn9qawa> (Accessed 24 January 2015)

10. *Antychni poetyky. Aristotel. Poetyka. Pseudo-Longin. Pro vysoke. Goratsiy. Pro poetychne mystectvo* [Ancient poetics. Aristotle. Poetics. Pseudo-Longin. On high. Horace. About poetic art] (2007), Gramota, Kyiv.

11. Chornovol-Tkachenko, O. *Evoliutsiya ta klasyfikatsiya pidkhodiv do vyvchennia gumoru u politychnomu dyskursi* [Evolution and classification approaches to the study of humor in political discourse], available at: <http://tinyurl.com/pfnyn3a> (Accessed 24 January 2015)

12. *Prezydent Ukrainy Petro Poroshenko зустрівся з академічною спільнотою Університету у громадskистii міста* [President of Ukraine Petro Poroshenko met with the academic community of the University and the society of the city] (2014), available at: <http://tinyurl.com/mm2qjxr>; (Accessed 24 January 2015)

13. *Promova Prezydenta Ukrainy pid chas tseremoniyi inavguratsiyi* [Speech of the President of Ukraine during the inauguration ceremony] (2014), available at: www.president.gov.ua/news/30488.html (Accessed 24 January 2015)

14. *Vystup Prezydenta Ukrainy Petra Poroshenka na XII pozachergovomu z'yizdi suddiv Ukrainy* [Speech of President of Ukraine Petro Poroshenko at the XII extraordinary congress of judges of Ukraine] (2014), available at: <http://www.president.gov.ua/news/31288.html> (Accessed 24 January 2015)

15. *Pozacherhove poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy* [The extraordinary message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine] (2014), available at: <http://tinyurl.com/lg2agqr> (Accessed 24 January 2015)

16. Demyankov, V. 'Polytycheskyy dyskurs kak predmet polytologicheskoy fylologii' [Political discourse as an object of political philology], *Polytycheskaya nauka. Polytycheskiy dyskurs: Istoriya i sovremennye issledovaniya* [Political science. Political discourse: history and current research], № 3, pp. 32-43. Moscow.

17. *Vystup Prezydenta Ukrainy Petra Poroshenka na sesiyi Parlamentskoyi Asambleyi Rady Yevropy* [Speech of President of Ukraine Petro Poroshenko at the session of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe] (2014), available at: <http://tinyurl.com/p96y2du> (Accessed 24 January 2015)

Кривенко С. О., аспирант кафедры теории и истории политической науки, Львовский национальный университет имени Ивана Франко (Львов, Украина), E-mail: ssolowka@gmail.com

Автор политического текста и его роль в политическом дискурсе

Аннотация. В статье проанализирован адресант как автор политического текста, названные различные подходы к его определению и классификации. Автор отмечает, что адресант как элемент политической коммуникации присутствует в политическом сообщении в виде стиля, который можно рассматривать в разных аспектах, в частности лаконичности и красноречия, кризиса и стабильности, демократического и недемократического управления, комического или трагического и тому подобное. В статье установлена корреляция между стилем политического сообщения и политическим дискурсом, политическими настроениями соответствующего сообщества в целом.

Ключевые слова: политический дискурс, политический текст, адресант, стиль, политическое сообщение, лаконичность.

Kryvenko S., postgraduate student, Ivan Franko National university of Lviv (Lviv, Ukraine), E-mail: ssolowka@gmail.com

Author political text and its role in political discourse

Abstract. The study of political discourse in recent decades has become a popular area of scientific studies both abroad and in Ukraine. But the complexity of political discourse as a phenomenon of political reality makes it difficult to adequately understand it and learn. Given the understanding of the political discourse as a set of political texts, incorporated by topic and updated in various forms of communication, there is a need to study political text. The very political text can be understood as a set of specific elements, such as sender, recipient and the context in which the message is transferred. This article focuses on the political sender as the author of political message. The author investigates its nature and role in political discourse by using political linguistics, semiotics and linguistics. In the article is analyzed the sender as author of political text,

are called different approaches to its definition and classification. The author notes, that sender is as part of political communication as a style of the political message, that can be seen in different planes, particularly in the plane of brevity and eloquence, crisis and stability, democratic and non-democratic governance, comic or tragic, etc. The paper established a correlation between the style of political messages and political discourse, political sentiments relevant community as a whole.

Key words: *political discourse, political text, sender, style, political messages brevity.*

УДК 328.18

Кузеванов В. М.

старший научный сотрудник,
Приднепровская государственная
академия строительства и архитектуры (Днепропетровск, Украина),
E-mail: politilog2@bk.ru

ЭКСПЕРТНО-КОМПАРАТИВИСТСКИЙ АНАЛИЗ ПРИЧИН ПОЛИТИЧЕСКОГО КРИЗИСА/ КРИЗИСНАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ПОЛИТОЛОГИИ

Аннотация. *Компаративистский анализ причин политических кризисов в Украине в XXI веке на основе исследования украинского геоцентрического фактора мирового кризиса и на базе авторской методологии постакадемизма, во взаимосвязи с экспертной методикой «обратной связи»*

Ключевые слова: *авторская методология постакадемизма, мировой кризис, украинский политический кризис*

Постановка проблемы в общем виде. Анализ содержания и названий политологических статей, опубликованных в украинских научных журналах и научных сборниках, показал отсутствие исследований и публикаций, посвященных темам «украинский политический кризис» и «причины украинского политического кризиса». Так, анализ названий 170 политологических статей, опубликованных в альманахе «Грані» в 2004-2007 гг., показал отсутствие статей, посвященных этим темам. И в журнале «Віче» в 2007 г. и в 2014 г. также отсутствовали статьи, посвященные этим темам. В тоже время в этих журналах, в других научных периодических изданиях и в научных сборниках присутствуют статьи, посвященные «помаранчевої революції» и «революції гідності». Это политологический нонсенс, когда исследуются революции и не анализируются причины политических кризисов, вызвавших эти революции.

Анализ последних исследований и публикаций. Наиболее объективно, комплексно и системно освещены причины политического кризиса 2004-2007 гг. на основе экспертной оценки ученых-обществоведов, в том числе из анализируемых 23 показателей выявлены пять наиболее значимых факторов и причин (показателей) политического кризиса, проранжированных по мере убывания значимости [8, с.17]:

I – Искусственность политического кризиса, вызванного правящим политическим режимом для отвлечения внимания от решения насущных социально-политических и экономических проблем.

II – Борьба основных промышленно-финансовых групп (ПФГ) за политическую власть. А политическим партиям в этой борьбе отведена роль инструментов.

III – Неразвитость демократии и гражданского общества, доминирование политических, социально-психологических и ценностно-нормативных установок и традиций посткоммунизма.

IV – Бездеятельность парламента обеспечивает максимальную прибыль основным ПФГ, так как отсутствует государственный и парламентский контроль за деятельностью крупного капитала и основных ПФГ.

V – Действия внешних сил по разделу Украины (в том числе и по «югославскому сценарию»).